

Vägen till fotbollseliten

En undersökning av Sveriges ungdomslandslag i
fotboll

Per Leander

GYMNASTIK- OCH IDROTTSHÖGSKOLAN

Självständigt arbete kandidat nivå 84:2022

Tränarprogrammet 2020–2023

Handledare: Janne Ferner

Examinator: Lasse Ten Siethoff

Sammanfattning

Syfte och frågeställningar

Syftet med studien var att undersöka svenska ungdomslandslag i fotboll vid 15-års ålder för att identifiera hur många spelare som senare i sina idrottsliga karriärer spelar på elitnivå.

Vidare ville studien även undersöka ifall den relativa ålderseffekten verkade vara förekommande inom uttagning för svenska ungdomslandslag i fotboll.

Frågeställning 1: Hur många spelare uttagna till premiärlandslaget (15 år) i fotboll födda mellan 1992–2002 nådde elitnivå vid 20-års ålder.

Frågeställning 2: Vilken nivå nådde spelarna som vid 20-års ålder tillhörde en elitförening.

Frågeställning 3: Vilka typ av förening tillhörde aktuella spelare vid 15-års ålder

Frågeställning 4: Är den relativa ålderseffekten förekommande inom svensk ungdomslandslagsfotboll

Metod

Studien genomfördes genom en kvantitativ insamling utav historiska data från Sveriges ungdomslandslag i fotboll. Den data undersökningen efterfrågade samlades in från det svenska fotbollförbundets egen webb-portal. Totalt undersöktes landslagsverksamhet vid 15-års ålder för sammanlagt 11 enskilda årskullar, totalt så kartlades 197 individer vad gäller födelsedatum och klubbtilhörighet vid 15- samt 20 års ålder.

Resultat

Studiens resultat visade att utav de totalt 197 undersökta individerna tillhörde 106 (53,8%) en förening på elitnivå vid 20-års ålder. Utav de 197 undersökta individerna tillhörde även 124 (62,9%) en förening på elitnivå vid 15-års ålder. Studien visade även att utav de 197 individerna som blivit uttagna vid 15-års ålder finns det en signifikant ($\chi^2 = 59,65$) överrepresentation utav spelare födda under årets första kvartal jämfört med årets sista.

Slutsats

Studien har visat resultat kring hur många spelare som vid 15-års ålder tillhör Sveriges ungdomslandslag i fotboll och sedan tillhör elitnivå vid 20-års ålder att vara 53,8% utav alla utvalda. Detta kan ställas i paritet med andra nationer där snittet är lägre. Dock framgår det att det verkar förekomma inslag utav relativ ålderseffekt vad gäller uttagning till landslagsverksamhet i yngre åldrar vilket kan leda till att potential och talang går miste om. Bättre metoder för att identifiera talang utan hänsyn till relativ åldereffekt bör undersökas för att på sikt utveckla fler kvalitativa individer

Abstract

The journey to football elite - *a study of Swedish football youth national teams*

Purpose & Questions

The purpose of the study was to examine Swedish football youth national teams at the age of 15 to be able to identify how many later goes on to play professionally. In addition to this the study also aimed to examine the birth dates of the topical players to see if a relative age effect could have any impact.

Question 1: How many players from the initial (15 years old) Swedish football youth national team born between 1992-2002 played professionally at the age of 20.

Question 2: At which professional level did the actual players play at 20 years of age.

Question 3: Which type of association did the players belong to at the age of 15.

Question 4: Is the relative age effect occurring in Swedish football youth national teams.

Method

The study was carried out through a quantitative collection of historical data regarding Swedish football youth national teams. The data was collected from the Swedish football federations own digital website. In total 197 individuals from 11 different cohorts were examined regarding their date of birth and their club at 20 years of age as well as 15 years of age.

Results

The results from the study showed that a total of 53,8% of the players played professionally at the age of 20. Of the players examined a total of 62,9% played in a professional association at the age of 15. The results from the study also showed that there was a significant ($\chi^2 = 59,65$) difference between the number of players born in the first quarter of the year in comparison to the last.

Conclusion

The study showed that the total number of players playing in the youth national teams and then playing professional at 20 years of age to be 53,6%. This can be compared to other nations where the percentages are often lower. However there seems to be elements of relative age effect regarding the selection of players possibly leading to potential and talent going to waste. Therefore better methods regarding talent identification without the influence of relative age effect should be researched in order to develop more high quality individuals in the long run.

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
1.1 Talangutveckling och Talangidentifiering.....	2
1.2 Relativ ålderseffekt	2
1.3 Elit.....	3
1.4 Existerande forskning i Sverige	3
1.5 Existerande forskning utomlands.....	4
2. Syfte	7
2.1 Frågeställning.....	7
2.2 Hypotes	7
3. Metod	8
3.1 Etiska överväganden	8
3.2 Problem.....	9
3.3 Personuppgiftsbehandling.....	10
4. Resultat	11
4.1 Klubbtilhörighet vid 20-års ålder.....	11
4.2 Klubbtilhörighet vid 15-års ålder.....	12
4.3 Födelsekvartal	12
5. Diskussion.....	13
5.1 Talangidentifiering.....	17
5.1 Slutsats	23
5.2 Förslag på vidare forskning	24
Käll- och litteraturförteckning	25

Bilaga 1 Käll- och litteratursökning

1 Inledning

Fotboll är Sveriges största sport sett till antal utövare med över 600 000 aktiva spelare (svensk fotboll, 2022). Fotbollens roll i samhället beskrivs ofta som att få folk, framförallt unga, att röra på sig och lära sig utföra saker tillsammans som ett lag. Men fotbollen har även en roll i samhället att fungera och verka som underhållning för tusental- och åter tusentals med människor. Människor hejar på olika lag och vill se just sitt lag vara det mest framgångsrika i kampen mot andra lag. Detta exempel är något som blir extra tydligt när det gäller landslag som blir en nations möjlighet att på ett fredligt sätt tävla om vem som är bäst utav olika länder.

Den svenska landslagsverksamheten har som mål att representera den svenska nationen på ett så bra sätt som möjligt och därigenom inge stolthet hos sin nation. Men för att ge sig själv så stora chanser till framgång som möjligt gäller det att som nation utveckla så bra spelare som möjligt som sedan representerar nationen i tävlingsammanhang. Detta görs i Sverige framförallt genom olika föreningar som med hjälp av svenska fotbollsförbundet följer en spelarutbildningsplan för att försöka förbättra sina chanser och förutsättningar att lyckas (Svensk fotboll, 2013). Ungdomslandslagen har tillkommit med en roll att från och med 15-års ålder selektera de mest framstående ungdomarna inom varje årskull för att ge dessa extra utbildning och förbereda dem på framtida seniorlandslag (Svensk fotboll, 2022).

Med denna bakgrund så ämnar studien till att undersöka ungdomslandslagen och de individer som varit en del utav dessa och födda mellan 1992 och 2002. Studiens ändamål är att ge en inblick i hur många utav de spelare födda mellan 1992 till 2002 och som blivit uttagna till det första pojklandslaget vid 15-års ålder sedan vid 20 års ålder spelat på en elitnivå. Detta för att identifiera hur väl de svenska ungdomslandslagens talangidentifiering vid 15-års ålder fungerat.

Studien syftar även till att undersöka när på året de selekterade spelarna är födda för att på så vis försöka identifiera om åldersstrukturen hos de utvalda spelarna är jämnt fördelad över året eller om en eventuell relativ ålderseffekt kan anses vara förekommande inom svenska ungdomslandslag i fotboll.

1.1 Talangutveckling och Talangidentifiering

I undersökningen så kommer två begrepp att vara centrala och dessa är talangutveckling (TU) samt talangidentifiering (TI). Talangidentifiering innebär att identifiera och se vart talang finns. Talang är ett omdiskuterat begrepp som egentligen saknar konkret betydelse, enligt Bloom (1985) så beskrivs god talang som en individ som besitter en ovanligt hög förmåga inom ett visst område. När det gäller TI handlar det alltså om att identifiera individer med en ovanligt hög förmåga vad gäller att utöva fotboll. Men fotboll är en komplex sport med många olika faktorer som påverkar ens prestation vilket kan leda till "talangdiffusion" när en individ kan vara framstående i en viktig delkapacitet ändå inte framstår som en kapabel fotbollsspelare. Eftersom fotboll även är en subjektiv idrott som är svår att mäta och konkretisera blir talang svårt att identifiera eftersom en åsikt kan upplevas olika av olika individer. Därför är talang inom fotboll ett flytande begrepp som beslutsfattare inom exempelvis ungdomslandslag måste vara tydligt överens om för att kunna skapa ett långsiktigt framgångsrikt arbete.

Ungdomslandslaget har en stor roll inom TI utav landets alla registrerade fotbollsspelare men även inom TU. Att utveckla och förädla talang är något som diskuterats länge hur det bör göras på bästa sätt och det finns många olika metoder för detta. Ungdomslandslagets TU blir framförallt att samla de främsta inom varje årskull för att kunna utmana och utbilda dessa ännu mer för att förhoppningsvis tillåta dem att bli ännu bättre fotbollsspelare. Det finns dock ett dilemma i detta om hur "rättvist" det är att enbart 44 spelare selekteras till landslagets första läger för att sedan 18 av dessa spelare ska tas ut till den första landslagstruppen ur varje årskull och ges särskilda stora resurser.

1.2 Relativ ålderseffekt

Relativ åldereffekt är ett begrepp som diskuterats allt mer under senaste åren. Begreppet blev vida känt för den större allmänheten efter en studie som gjordes utav Barnsley et al. (1985). I studien så undersökte man hockeyspelande ungdomar och deras prestationer jämfört med när på året de varit födda. I den genomförda studien identifierade man då exempelvis att det i vissa ungdomsserier var fem gånger större sannolikhet att en spelare var född i januari än i december vilket gav upphov till att vidare undersöka åldersstrukturen. Med den åldersindelning som finns inom idrott över hela världen baseras ens ålder enbart på vilket år man är född snarare än när på året man är född. Vilket i sin tur kommer resultera i att

skillnaden mellan två personer som är födda 31:a december och 1:a januari egentligen enbart är en dag men i idrottsliga och skolsammanhang blir den skillnaden förskjuten till ett helt år. Även nyare studier utav exempelvis McCunn et al (2017) visar på att bland spelare i en fotbollsakademi finns det en tydlig överrepresentation utav spelare födda inom årets första kvartal vilka sedan även presterar bättre i fysiska mätningar än spelare ur samma ålderskull men födda senare på året.

Med denna kunskap i åtanke blir det en intressant frågeställning att undersöka när på året herrspelarare som selekteras till den första landslagstruppen i fotboll är födda.

1.3 Elit

Ett sista begrepp som är utav betydelse för studien är begreppet elit. Enligt Nationalencyklopedin (NE 2022) definieras elit som ” *i sociologisk mening innehavarna av de högsta positionerna på någon av samhällets rangskalor, i till exempel politiskt, ekonomiskt, kulturellt eller idrottsligt avseende.* ”. För att uppfylla studiens syfte så krävs det att begreppet elit inom fotboll i Sverige definieras. Studien väljer att definiera elit enligt vad föreningen svenskelitfotboll (SEF) anser vara elitnivå i Sverige. Enligt SEF (2022) så definieras elitnivå för herrar som landets två nationellt täckande serier, allsvenskan och superettan. Vad gäller elitnivå utomlands är det svårare då olika länder kan ha olika syn på vad som anses vara elitnivå. Studien väljer att definiera elit utomlands som serier som enligt det europeiska fotbollsförbundet (UEFA 2022) rankas högre än den lägsta definierade nivån för elit i Sverige, superettan.

1.4 Existerande forskning i Sverige

Inom Sverige existerar inte så mycket forskning inom detta område. År 2017 publicerades av ett examensarbete på kandidatnivå där man undersökt dåvarande herr- och damseniora landslaget i fotboll och hur deras resa fram till fotbollslandslaget sett ut (Holmlund, 2017). Arbetet kartlade framförallt hur individernas historik inom ungdomslandslag från 17 år och uppåt sett ut. Utöver det så tar arbetet även upp olika teoretiska ramar kring forskning om idrottsspecialisering och talangutveckling. Undersökningen blir för denna uppsats inte särskilt användbar då den snarare handlar om seniora fotbollsspelare och deras historia snarare än att se till ungdomsspelare och deras framtid. Dock kan det teoretiska ramverket komma till

användning även inom detta arbete då det teoretiska underlag som tas fram i uppsatsen framförallt handlar om idrottsfostran hos ungdomar.

Även en studie gällande talangidentifiering bland fotbollsspelare har genomförts i Sverige utav Lund & Söderström (2017) där man totalt intervjuat 15 tränare som alla på något sätt haft att göra med sitt fotbollsdistrikts talangidentifieringsprocess. I denna studie så framkommer det genom dessa intervjuer att talangidentifiering bland dessa tränare aktiva inom olika distriktsförbund mest handlar om att identifiera en utmärkande fysisk förmåga, förståelse för spelet samt vilja att lära sig. Man anser dock att olika tekniska färdigheter är något som kan tränas från den givna stunden för att i framtiden utvecklas och därför inte bör anses vara lika viktigt i den primära selekteringen. I studien så redogör man även för att det verkar finnas ett stort inslag av ”mag-känsla” bland de aktiva tränarna där man tenderar att grunda sin talangidentifiering på tidigare erfarenheter och kravbilder snarare än att se till de nuvarande individernas förmågor och potential att utvecklas. Studien medför då en diskussion om olika modeller och teorier kring talangidentifiering är något som i högre grad bör implementeras bland tränarutbildning inom Sverige för att på så sätt skapa bättre förutsättningar att identifiera talang på längre sikt.

1.5 Existerande forskning utomlands

I Tyskland har det genomförts studier kopplade till selektering och urval inom ungdomslandslag för fotboll. Schroepf & Lames (2018) genomförde en studie där man undersökte 636 spelare som spelat i tyska ungdomslandslag för att försöka identifiera vilka faktorer som verkar vara utav betydelse för framtida spel på elitnivå samt hur ungdomslandslag kan ge en indikation på vilken typ av karriär individen kommer att få. Denna studie kan fungera som ett väldigt bra komplement till uppsatsen för att ge internationella värden att jämföra denna studies resultat med.

I studien publicerad av Schroepf & Lames (2018) så undersökte man tyska ungdomslandslag och hur individernas tid och roll i dessa kunde förutspå deras framtida karriärer. Denna undersökning byggde på totalt 636 spelare födda mellan 1987 och 1994 och som någon gång varit en del utav ett tyskt ungdomslandslag i fotboll (U16-U21). Studien visade på flera olika spännande resultat och potentiella slutsatser som kan vara intressanta att ta i jämförelse med det svenska perspektivet. Exempelvis så kunde de genom sin undersökning identifiera att en spelare som tillhört ungdomslandslaget vid antingen 16 eller 17 år i enbart ett år hade en

sannolikhet på 17,1 % att nå elitnivå. Om spelaren spelat två år i både 16 och 17 års ålder var sannolikheten 23,7%. Om spelaren sedan även spelade i ungdomslandslaget vid 18 och 19 års ålder steg sannolikheten att nå elitnivå till 55%. Detta kan fungera som intressant diskussionsunderlag i denna studie då syftet är att undersöka den grupp av spelare vars landslagskarriär börjar i tidig ålder.

En annan studie som även ger ett intressant underlag till denna uppsats är publicerad utav Skorski et al. (2016) där man undersökt den relativa ålderseffekten inom tysk ungdomselitfotboll. I denna undersökning kartlade man 495 individer, födda mellan 1990–1995, som deltagit i ungdomslandslagsverksamheten i Tyskland och delade in dessa baserat på vilket kvartal de varit födda i. I dessa urvalsgrupper gjorde man sedan olika mätningar på individernas längd, vikt och fysiska mognad samt även olika former av styrke-tester. Baserat på de mätningar man gjort så har man kunnat se att de fysiska resultaten mellan de olika ”kvartals-grupperna” har en icke-signifikant skillnad men att den stora signifikansen snarare ligger i urvalgruppernas storlek. Utav de 495 individerna var 232 (46,9%) födda under årets första kvartal, 130 (26,3%) under det andra, 90 (18,6%) under det tredje och 43 (8,7%) under det fjärde (Skorski et al. 2016). När de i studien även jämförde med hur fördelningen i födelsedatum för den tyska högst rankade divisionen såg ut samt även hur fördelningen i totalt antal födda barn i landet under de år spelarna man undersökt fötts så blev skillnaden utav stor betydelse. Spelarna som undersökts var samtliga födda mellan 1990–1995. Mellan de åren föddes det totalt 417 492 människor i landet som var fördelade enligt följande. Kvartal 1: 104 236 (25,1%), Kvartal 2: 103 445 (24,8%), Kvartal 3: 110 726 (26,5%), Kvartal 4: 99 085 (23,7%). När studien jämför den procentuella fördelningen med spelare som spelar i den tyska högsta divisionen mellan åren 2012–2013 så visar det sig att det även där finns en viss skevhet i fördelningen där med 32,5 % av alla spelare födda under årets första kvartal och 15,3% under årets fjärde kvartal. Av de spelare som representerat det tyska seniorlandslaget mellan åren 2007–2010 så visar det sig dock att andelen spelare födda under årets första kvartal är 29,0% och spelare födda under årets fjärde kvartal är 24,3% (Skorski et al. 2016).

Slutsatsen utav studien från Skorski et al. (2016) formulerades såsom att den relativa åldereffekten tycks ha en påverkan vid talangidentifiering och uttagning men på ett sådant sätt att visa fysiska krav är enklare uppnåbara utav individer som är på året tidigare födda men kan även uppnås utav individer som är senare födda men haft en snabbare utvecklingskurva.

När selektering inte längre sker baserat på ålder och alla individer anses vara färdigvuxna försvinner dock denna fördel för individer tidigt födda vilket får studien att spekulera i att mycket talang går miste om i talangidentifieringsprocesser i lägre åldrar.

Även Szwarc et al (2019) har genomfört en studie på polska ungdomslandslag i fotboll och förekomsten utav relativ ålderseffekt inom deras ungdomslandslag jämfört med deras seniora landslag. I studien undersöktes polska ungdomslandslagsspelare- samt seniora landslagsspelare i fotboll och när på året de fötts framkom intressanta resultat kopplade till en eventuell relativ åldereffekt. Totalt undersöktes 909 spelare som gjort minst ett framträdande i ungdomslandslag och 892 spelare som gjort minst ett framträdande i det seniora landslaget. Av denna undersökning kunde de dra slutsatsen att det fanns en signifikant överrepresentation av spelare födda under årets första kvartal i samtliga ungdomslandslag men att signifikansen helt och hållet försvann när man undersökte spelarna som representerat det seniora landslaget. Slutsatsen av studien blev att talangidentifieringen i yngre åldrar eventuellt inte fungerar så pass bra som man önskar och att spelare selekteras baserat på hur de mognat rent biologiskt snarare än hur deras potential på sikt ser ut samt att man riskerar att gå miste om talang när man selekterat i unga åldrar och baserar mycket på fysik.

På temat kring talangidentifiering så har Barraclough et al (2022) gjort en narrativ översiktsstudie där olika modeller och tillvägagångssätt gällande talangidentifiering diskuterades. I studien så undersöktes flertalet olika studier kring talangidentifiering ifrån olika typer av sporter för att studera vilka mönster och modeller som var liknande mellan idrotterna samt vad som eventuellt kunde anses mest framgångsrikt. I studien så kommer Barraclough et al (2022) fram till att det inte verkar finnas någon direkt ideal metod för alla idrotter att använda utan det handlar snarare om att bryta ner var idrott för sig för att därigenom skapa en modell för hur identifiering utav talang ska beskådas.

En studie som genomförts på temat potential kopplat till just talangidentifiering är Ribeiro Junior et als (2019) studie på basketspelare i 15-års åldern. Studien ägde rum i ett lag där alla individer tränat basket minst 12 månader och deras tränare fick kategorisera alla individer baserat på deras potential, alltså hur stor sannolikhet att dem i framtiden skulle kunna få framgångsrika karriärer inom idrotten. Kategoriseringen skedde mellan ett till fem där en etta var väldigt låg sannolikhet och en femma var väldigt hög sannolikhet. Totalt 51 spelare deltog i undersökningen och delades in i två grupper. Grupp ett bestod av samtliga som fått en etta,

tvåa, trea eller fyra och grupp två bestod av de som fått en femma. Totalt bestod grupp 1 utav 43 individer medan grupp 2 bestod utav 8 individer. Som en del av undersökningen genomfördes även olika tester inom sex olika områden, antropometri, psykomotorik, psykologi, teknik, socio-ekonomi och mognad. Efter testen var genomförda så kunde undersökningen slå fast att enbart fem egenskaper påvisade en signifikant ($p < 0,05$) skillnad mellan grupp ett och grupp två. De egenskaper som visade en signifikant skillnad var längd, längd (underkropp), vingspann och faktorer kopplade till uppskattad framtida längd. I samma studie visar det sig dock att grupp ett som ansågs ha lägre potential att lyckas i framtiden producerade bättre resultat än grupp två inom exempelvis taktiska färdigheter, dribblings färdigheter och vinnarmentalitet. Alla egenskaper som anses vara av stor innebörd när det gäller matchspel inom basket.

2. Syfte

Studiens syfte är att undersöka hur många utav spelarna födda mellan 1992–2002 som när de varit 15 år blivit uttagna till den första landslagstruppen i fotboll och sedan vid 20-års ålder tillhört en förening på elitnivå. Studien syftar även till att undersöka när på året spelare som blivit uttagna till svenska ungdomslandslag i fotboll är födda för att undersöka om den relativa ålderseffekten verkar vara förekommande inom svenska ungdomslandslagsverksamhet i fotboll

2.1 Frågeställning

- Hur många spelare uttagna till premiärlandslaget (15 år) i fotboll födda mellan 1992–2002 nådde elitnivå vid 20-års ålder?
- Vilken nivå nådde spelarna som vid 20-års ålder tillhörde en elitförening?
- Vilka typ av förening tillhörde aktuella spelare vid 15-års ålder?
- Är den relativa ålderseffekten förekommande inom svensk ungdomslandslagsfotboll?

2.2 Hypotes

Nollhypotesen för studiens frågeställningar är definierad såsom att det inte bör finnas några skillnader vad i de olika grupperna gällande huruvida individerna nått en elitnivå vid 20-års ålder eller fördelning gällande när på året individerna fötts. Forskningshypotesen är dock formulerad såsom att det bör finnas en stor sannolikhet för de som anses vara en utav landets

främsta vid 15-års ålder att sedan vid 20-års ålder tillhöra elitnivå. Vad gäller relativ åldereffekt så är nollhypotesen att fördelningen mellan vilka kvartal individerna är födda inom bör vara jämnt fördelade över alla fyra kvartal. Enligt den forskning studien tagit del utav blir dock forskningshypotesen att det bör finnas en överrepresentation utav spelare födda under årets två första kvartal som en följd utav relativ ålderseffekt.

3. Metod

I undersökningen som genomförts har historisk data från svenska ungdoms fotbollslandslag samlats in genom *svenskfotboll.se*. Den data som samlats in handlar primärt om vilka spelare som varit uttagna till de första ungdomslandslagen för varje årskull mellan 1992 och 2002. När denna data samlats har sedan studien, med hjälp av *svenskfotboll.se*, letat information och statistik om vilken förening de aktuella spelarna tillhörde vid 20-års ålder samt vid tillfället för uttagningen vid 15-års ålder. Vid spelare som befunnit sig utomlands vid 20-års ålder har ej *svenskfotboll.se* kunnat delge någon information och då har istället den internationella databasen för fotbollsspelare *transfermarkt.com* använts. Den information som undersökningen syftar till att ta reda på är vilka spelare som befann sig på elitnivå vid 20-års ålder, när på året dessa spelare är födda samt i vilken typ av förening de befann sig i när det vart uttagna vid 15-års ålder. Studien syftar även till att kartlägga de aktuella spelarnas klubb vid 20-års ålder för att identifiera vilken typ av elitnivå dessa spelar på.

De resultat undersökningen fått fram gällande aktuella spelares klubbtilhörighet vid 20- och 15-års ålder samt vilket kvartal spelarna fötts i redovisas under ”resultat” med hjälp utav cirkeldiagram och förklaringar. För att statistiskt undersöka skillnaden och signifikansen mellan antalet spelare födda i de olika kvartalen har studien använt sig utav ett chi-2 test. Där har antalet spelare ifrån varje kvartal ställts mot varandra (Kvartal 1 mot Kvartal 2, Kvartal 1 mot Kvartal 3, osv...) i totalt 6 olika undersökningar. Signifikanta resultat från denna undersökning redovisas under ”resultat”.

3.1 Etiska överväganden

Själva undersökningen bygger framförallt på historiska data och kräver därför inte så stora etiska avvägningar gällande insamling utav underlag till uppsatsen. Det som undersökningen dock måste ta hänsyn till är att insamlingen utav data sker noggrant och den tydligt beskriver vad undersökningen kommer fram till så att det finns en tydlig transparens i denna. De

personuppgifter som planeras att samlas in bedöms dock inte vara utav känslig karaktär och kan således inte räknas som något hinder mot forskningsetiken.

Hur studien i framtiden ska och kan appliceras kan behövas ta hänsyn till gällande etik. Studien arbetar med historisk data och kan således endast få ut historiska sannolikheter och ej definitiva fakta eller lösningar. Eftersom den data som behandlas bygger på individer så finns det också många eventuella ”felkällor” att ta hänsyn till när man analyserar resultatet utav studien. Studien rekommenderar således att noggrann forskning och olika överväganden bör göras innan man väljer att applicera resultatet utav denna studie i en praktisk miljö.

3.2 Problem

Problem som uppstått i skrivandet och genomförandet utav den planerade uppsatsen är en brist på data och information. I vissa fall där data ska samlas in så har inte en enskild databas innehavt all information som eftersöks och viss information är heller inte alltid helt väldokumenterad. Här har lösningen varit att dels försöka använda fler olika databaser och informationskällor för att på så vis kunna komplettera informationen och gemensamt skapa rättfärdiga data.

Ett annat problem som uppstår återfinns i resultatet och diskussionen. Syftet som finns i uppsatsen är att undersöka hur många spelare från ungdomslandslag som når elitnivå och då även om det finns några gemensamma nämnare eller liknande mellan dessa. Problemet när man skriver om människor och dess utveckling som inte behöver vara en linjär kurva uppåt utan snarare kan gå upp och ner i olika åldrar gör att det kan bli svårt att dra konkreta slutsatser. Begrepp som ”potential” och ”talang” kommer att förekomma och kan bli något diffusa men dem påpekar någonstans att en viss individ har en stor sannolikhet att lyckas inom någonting även fast detta är inget som man kan konkretisera eller mäta på något sätt. Undersökningen syftar framförallt om att försöka undersöka hur stor andel utav ungdomslandslagsspelare som når en elitnivå och ifall det eventuellt finns några gemensamma nämnare mellan dessa och inte fastna för mycket i alltför icke-konkreta begrepp.

Ett annat problem som uppstår i framtagandet och tolkningen utav resultatet till denna undersökning är definitionen av att tillhöra en elitförening inte nödvändigtvis behöver betyda

att man aktivt måste vara en bidragande spelare i föreningens representationslag utan det räcker enbart att vara kontrakterad till föreningen. Ett vanligt förekommande karriärsteg för unga och lovande fotbollsspelare i svenska elitföreningar som ännu inte är redo att spela för föreningens representationslag är att under ett år eller del utav ett år bli utlånad till en förening lägre ner i seriesystemet för att få mer erfarenhet. Vissa föreningar har etablerade nätverk med närliggande föreningar för att ge unga spelare mer erfarenhet medan andra jobbar isolerat med individ till individ för att hitta bästa möjliga lösning. Vid kartläggningen utav spelare som kommer att redovisas mer ingående under rubriken "resultat" identifierades 6 individer vara utlånade från en förening på elitnivå till en som befinner sig nedanför elitnivå. Dessa individer räknas således som att de tillhör en förening på elitnivå då det är där deras kontrakt är skrivet.

Vid analys utav kartläggningen framgår det även att totalt 12 spelare av de 197 som granskats tillhört en senior elitförening vid något tillfälle men inte året de fyllt 20 år. Detta kan således delvis skapa ett falskt resultat då dessa spelare faktiskt har tillhört en elitförening men inte vid det tillfället som studien efterfrågar. Det medför även till viss del problem att föra in dessa 12 individer i den slutgiltiga statistiken då nuvarande ålder på de undersökta spelarna varierar kraftigt då de yngsta individerna år 2022 är 20 år och de äldsta år 2022 är 30 år. Detta innebär att de yngre spelarna fortfarande har majoriteten utav sina seniora karriärer kvar och därför rent teoretisk skulle kunna utträta mycket under den kvarvarande tiden. Studien har således valt att enbart kolla på tillhörigheten det året individerna fyllt 20 år då det är det första året inom det svenska fotbollssystemet när det inte längre finns några ungdomsserier.

3.3 Personuppgiftsbehandling

Uppsatsen kräver insamling utav namn och födelsedatum för ett antal personer. Då detta dock är offentlig information som alla har tillgång till via internet samt att de spelare som är uttagna till landslag gett medgivande till att deras namn och personliga information används på ett informativt sätt ser studien inga etiska problem med genomförandet utav denna undersökning.

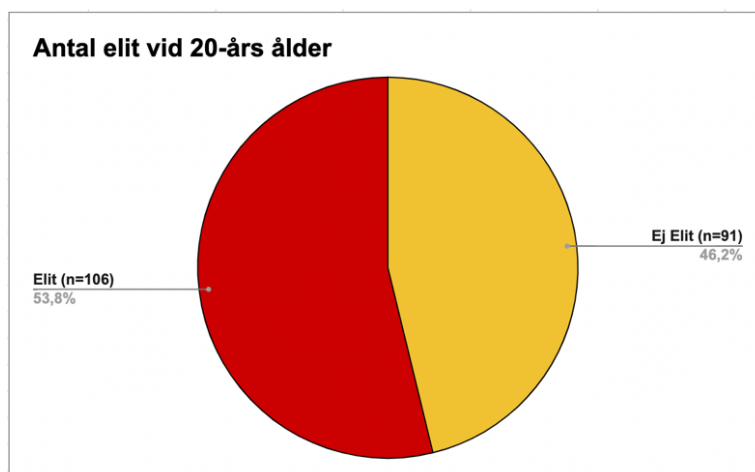
De personuppgifter som kommer att samlas in kommer att förvaras i enlighet med GIHs riktlinjer gällande GDPR (GIH, 2022)

4. Resultat

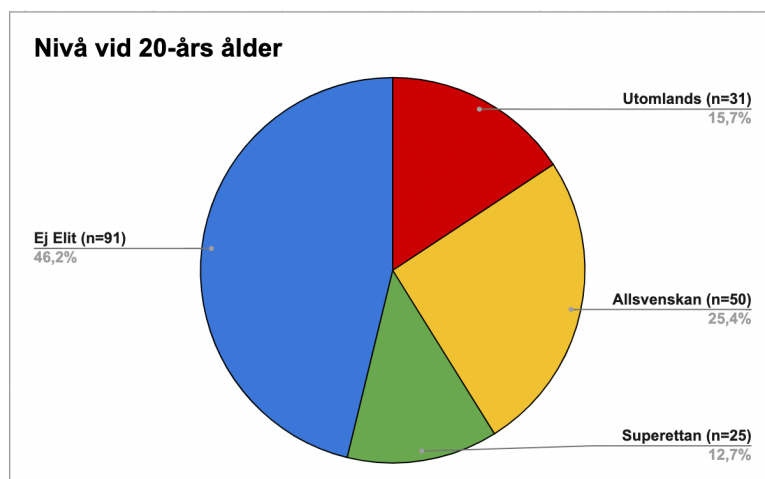
Under följande rubrik kommer resultatet som studien samlat in att presenteras. Med hjälp utav svenskfotboll.se har relevant statistik tagits fram gällande ungdomslandslagen i fotboll för killar födda mellan 1992–2002. Studien har undersökt den första landslagsuttagning som gjorts för varje respektive årskull och kartlagt de spelare som deltagit vid dessa uttagningar. Totalt har 197 individer från 11 olika årskullar kartlagts vilket ger ett genomsnitt på 17,9 individer per årskull.

4.1 Klubbtilhörighet vid 20-års ålder

Av herrfotbollsspelare födda mellan 1992 och 2002 var det totalt 197 individer som selekterades till det första ungdomslandslaget vid 15-års ålder. Av dessa så tillhörde, vid 20-års ålder, 25 en klubb i superettan, 50 en klubb i allsvenskan och 31 motsvarande eller högre nivå utomlands. Övriga 91 individer tillhörde ej en klubb på elitnivå vid 20-års ålder. Detta medförde att totalt 53,8% utav de 197 individer tillhörde en förening på elitnivå.

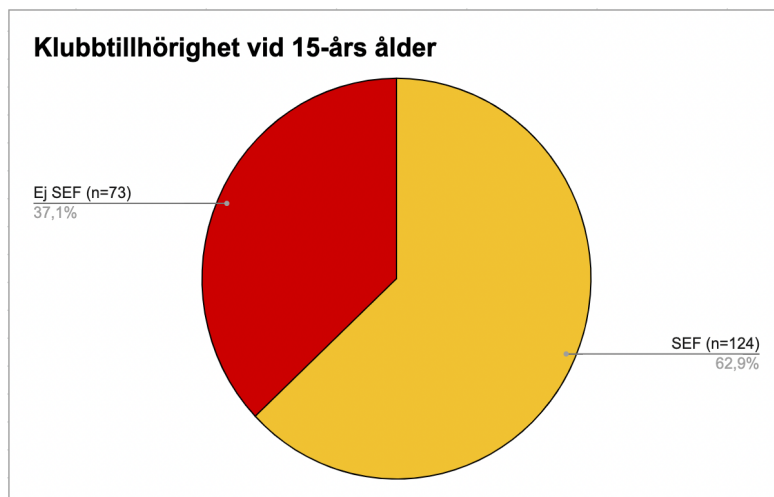
Figur 1 – Figur som visar klubbtilhörighet för aktuella spelare vid 20-års ålder

Figur 2 – Figur som visar klubbtilhörighet vid 20-års ålder för aktuella spelare

4.2 Klubbtilhörighet vid 15-års ålder

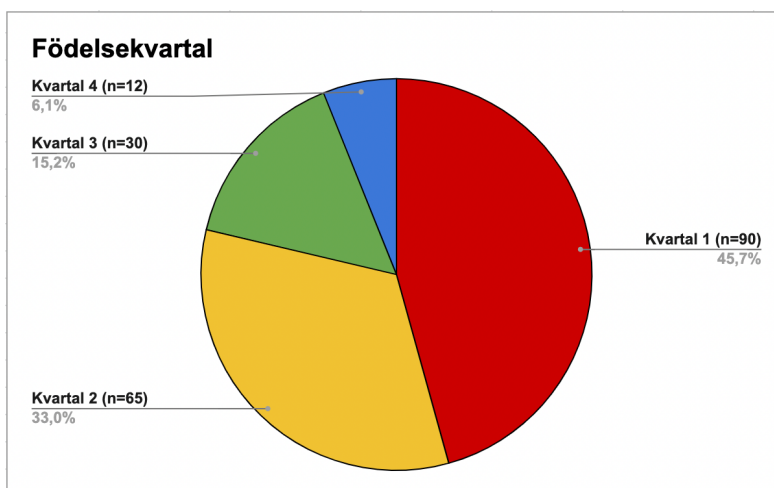
Utav de 197 spelarna födda mellan 1992 och 2002 spelade även 124 spelare i en förening kopplad till SEF vid tillfället för uttagningen. Detta innebär att totalt 62,9% av spelarna tillhörde en SEF förening vid tillfället för uttagningen.

Figur 3 – Figur över klubbtilhörighet för aktuella spelare vid 15-års ålder. SEF = Förening kopplad till svensk elitfotboll. Ej SEF = Förening ej kopplad till svensk elitfotboll

4.3 Födelsekvartal

Av de 197 spelarna födda mellan 1992 och 2002 var totalt 90 födda under kvartal 1, 65 under kvartal 2, 30 under kvartal 3 och 12 under kvartal 4. Detta innebär att totalt 45,69% födda i kvartal 1, 32,99% i kvartal 2, 15,23% i kvartal 3 och 6,09% i kvartal 4.

Figur 4 – Figur över fördelning kring vilka kvartal aktuella spelare fötts i

Vid undersökning med hjälp utav ett Chi-2 test så visade det sig att det fanns en signifikant ($x^2 = 59,65$ & $p < 0,001$) skillnad i spelare födda i kvartal 1 och kvartal 4. Den minst signifikanta ($x^2 = 4,03$ & $P = 0,0446$) skillnaden uppmättes mellan andelen spelare födda i kvartal 1 och kvartal 2. Övriga signifikanta värden uppmättes mellan kvartal 2 och kvartal 4 ($x^2 = 36,5$ & $p < 0,001$) samt kvartal 1 och kvartal 3 ($x^2 = 30$ & $p < 0,001$).

5. Diskussion

Syftet med studien var att göra en granskande undersökning över svenska ungdomslandslag i fotboll för att se hur väl den första selektering som görs vid 15-års ålder är på att ta fram spelare som i framtiden kommer att tillhöra elitföreningar. Syftet med den granskande undersökningen var även att undersöka huruvida den relativa ålderseffekten kan anses vara en faktor som är förekommande vid selektering utav ungdomslandslag. Med hjälp av resultaten som tagit fram kan eventuellt olika tänkbara slutsatser kring syftet dras.

Studien första frågeställning var att undersöka hur många utav spelarna födda mellan 1992–2002 som var uttagna till det första pojklandslaget vid 15-års ålder tillhörde en elit-förening vid 20-års ålder. Enligt resultatet som tagits fram visade det sig att det totalt fanns 197 spelare som uppfyllde kraven för att ingå i studien. Av dessa 197 visade sedan kartläggningen att totalt 106 tillhörde en förening på elitnivå vid 20-års ålder.

Undersöker man svenskfotboll.se (2022) vilket är hemsidan där information från svenska fotbollförbundet samlas så återfinns information om utbildningen som genomförs i svenska ungdomslandslag i fotboll men ingenting om vad den egentliga målbilden för verksamheten är. Av det som står att läsa står följande

”Uttagningen till landslagen sker i första hand via distriktens spelarutbildning... Spelarutbildning i landslagen består av aktiviteter i form av landslagsläger och landskamper. Innehåll i spelarutbildningen är bland annat fotbollspraktik, fotbollsteori och olika föreläsningar så som fotbollsphys, fotbollspsykologi, kost, juridik, media, värdegrund och antidoping... De första landskamperna spelas på hösten det år spelarna fyller 15”

Det framgår alltså inte vad som är själva målbilden med verksamhet eller vad man hoppas den ska inbringa till förbundets eller nationens vinning på längre sikt. Om man då kollar på resultatet av denna studie blir det svårt att utvärdera effekten utav arbetsprocessen i

ungdomslandslagen då vad som kan anses vara ett framgångsrikt slutresultat blir beroende på många faktorer såsom landets storlek eller det kulturella värdet utav den enskilda idrotten. Om man ser till resultatet ifrån denna studie visar det sig att av de 197 individer födda mellan 1992–2002 och uttagna till den första landslagsuttagningen vid 15 års ålder så nådde totalt 106 individer en elitnivå vilket totalt medför en procentuell andel på 53,8%. Detta resultat i sig betyder inte särskilt mycket utan det intressanta blir istället jämföra det mot interna målsättningar och internationella jämlikar.

I studien publicerad utav Schroepf & Lames (2018) så framkom det att det ansågs finnas ett samband mellan en individs varaktighet i ungdomslandslag samt tidpunkt för denna karriär. Baserat på de resultat som denna studie har redovisat så finns ingen information om hur länge spelarna tillhört ungdomslandslagen och således kan inga sådana paralleller dras. Däremot verkar det vara utav betydelse att bli långvarig i ungdomslandslagen då det ökar ens sannolikhet att få en karriär på elitnivå. Om detta är på grund av att de spelarna som deltagit i landslagsverksamheten under en längre tid genom detta fått en bättre spelarutbildning är svårt att statistiskt mäta men det kan argumenteras för att vara en potentiell del av förklaringen. Grundat på artikeln från Schroepf & Lames så finns det en diskussion att göra mellan om det är talangidentifieringen att bli uttagen till ett landslag som är avgörande för framtida karriär eller om det i själva verket är talangutvecklingen som erbjuds i landslagsverksamheten som på sikt gynnar individerna. Mer utbredda studier bör således genomföras för att undersöka de svenska ungdomslandslagsspelarnas varaktighet i landslagsverksamhet kopplat till deras framtida seniorkarriärer. Om det återfinns att det även i Sverige är de spelare med längst landslagskarriärer i ungdomsår som sedan har störst sannolikhet att nå elitnivå kan det finnas skäl för att avlägga mer resurser till landslagsverksamheten för att på så sätt få möjlighet att utbilda fler individer.

En utav de mest intressanta faktorer att ta hänsyn till när man studerar talangidentifiering och selektering utav 15-åringar är den eventuella förekomsten utav relativ ålderseffekt. I studien utav Szwarc et al (2019) diskuteras fall från europeiska länder vad gäller talangidentifiering kopplat till relativ åldereffekt. Vad denna studier anser är att talangidentifieringen i yngre åldrar eventuellt inte fungerar så pass bra som man önskar och att spelare selekteras baserat på hur de mognat rent biologiskt snarare än hur deras potential på sikt ser ut.

Det går inte att mäta hur pass stor inverkan en eventuell relativ åldereffekt skulle kunna ha på talangidentifiering av ungdomslandslag i fotboll bara baserat på när individerna är födda. Ser man dock till studien som genomförts utav Skorski et al. (2016) där man genomfört undersökningar på tyska ungdomslandslagsspelare i fotboll så får man fram mer intressanta resultat. Där visar sig att vad gäller fördelning av födelsedatum utav samtliga barn i Tyskland skiljer det enbart 1,4 procentenheter mellan årets första kvartal och årets fjärde kvartal medan årets tredje kvartal är det som flest barn fötts i. Studien visar även att fysiska värden för ungdomslandslagsspelarna skiljer väldigt lite oavsett vilket kvartal de är födda i men ser man till fördelningen utav spelare uttagna till tyska ungdomslandslag i fotboll så är årets första kvartal tydligt störst och det skiljer hela 38,2 procentenheter jämfört med antalet spelare födda i årets fjärde kvartal.

Jämför man de tyska resultaten kring födelsekvartal för ungdomslandslag samt de resultat som denna studie tagit fram kring svenska ungdomslandslag så kan man se liknande tendenser i båda. Utav de 495 spelare som undersökts i den tyska studien var totalt 46,9% födda under årets första kvartal och 26,3% under årets andra kvartal. Jämför man detta med de resultat som tagits fram i denna undersökning utav de svenska ungdomslandslagen så är totalt 45,7% födda under årets första kvartal vilket ger en signifikant skillnad ($\chi^2 = 59,65$) jämfört med andelen spelare födda under årets fjärde och sista kvartal vilket enbart omfattade 6,1%.

Detta kan alltså visa att när man på året är född verkar ha en stor påverkan på individens möjligheter att bli utvald till ungdomslandslag men att det vid seniora åldrar inte längre har samma signifikanta skillnad. Skorski et al (2016) undersökte även den ålder som är närmast det svenska exemplet denna studie undersöker vilket var 16 år där man kan se att av totalt 185 spelare är 48,1% födda under årets första kvartal medan endast 5,4% är födda under årets fjärde kvartal. Precis likt studien som genomförts utav Szwarc et al (2019) så verkar den relativa åldereffekten ha en större inverkan på selekteringsprocessen ju lägre i åldrarna man kommer för att sedan plana ut och i princip bli obefintlig när individerna når en senior ålder. Detta kan således innebära att talangidentifiering vid yngre åldrar blir missvisande då identifieringen eventuellt tenderar att inte ta de faktorer som i slutändan är utav störst betydelse i beaktning. Om man tar studien av Skorski et al (2016) som ett exempel visade det sig att skillnaden i fysiska förmågor och mätningar utav individernas fysiska mognad skilde väldigt lite mellan de olika födelsekvartalen men att andelen födda under årets första kvartal var signifikant större än antalet födda under årets fjärde kvartal. Detta bör då innebära att

samtliga spelare blir uttagna eftersom de uppfyller vissa fysiska krav som inom fotboll anses vara viktiga. Det som dock på sikt blir problematiskt är de individer som inte blir utvalda på grund av att de inte hunnit lika långt i sin fysiska mognad då de exempelvis kanske är födda under årets fjärde kvartal och därför rent teoretisk kan vara 9–12 månader yngre än andra individer som tillhör samma ålderskull och födelseår. Dessa individer kan vara minst lika begåvade som de som faktiskt blir uttagna men helt enkelt bortvalda för att dem är mindre fysiskt utvecklade.

Detta kan då medföra en problematik när det gäller talangidentifiering bland ungdomar. I de resultat som denna studie tagit fram så finns ingen information gällande antropometriska förutsättningar bland de uttagna ungdomarna utan enbart vilket kvartal de fötts i. Jämför man de resultat som denna studie fått fram med exempelvis de som Skorski et al (2016) presenterar i sin studie ser man att fördelningen mellan hur många individer som varit födda i vardera kvartal är väldigt liknande. I Skorski et als studie så visade det sig även genom fysiska tester och mätningar att det inte skiljde något signifikant mellan de olika födelsekvartalen. Man kan då spekulera i att fallet är liknande vad gäller de svenska ungdomslandslagen då statistiken är väldigt liknande. Detta skulle i förlängningen kunna innebära att det krävs vissa grundläggande fysiska förutsättningar för att överhuvudtaget kunna bli uttagen till ett ungdomslandslag i fotboll. Detta kan då skapa en situation där individer födda tidigt på året får en viss fördel jämfört med andra från samma årskull då de haft längre tid på sig att utvecklas både fysiskt och psykiskt. För de individer som istället är födda senare på året uppstår en situation där de snarare får hoppas på att deras fysiska utvecklingskurva går snabbt uppåt för att tillåta dem att konkurrera med spelare utav samma ålderskull som rent teoretisk kan vara nästintill ett år äldre. Det går såklart enbart att spekulera i vilka anledningar som ligger till grund för överrepresentationen bland individer födda under årets första kvartal men ser man till Skorski et als (2016) studie så hänvisar dem till att 23,7% utav landets befolkning föddes under årets sista kvartal medan individer födda under årets sista kvartal i ungdomslandslagen bestod utav 8,7% av den totala andelen. I det resultatet som denna studie uppvisar så visar det sig att utav 197 undersökta spelare så var enbart 6,9% födda under årets sista kvartal. Detta kan i förlängningen innebära att det inte är de mest talangfulla eller skickliga individerna som selekteras utan enbart de som nått längst i sin fysiska utveckling och mognad vilket på sikt kan hämma nationens talangutveckling och framtid.

5.1 Talangidentifiering

Ser man till studien som genomfördes utav Lund & Söderström (2017) där man intervjuat 15 olika fotbollstränare i Sverige angående deras syn på talangidentifiering verkar det inte finnas någon samstämmighet kring hur det på bästa sätt görs utan de tränarna som intervjuats hänvisar mer till en typ av ”magkänsla” och erfarenheter från tidigare selekteringar kring vilka egenskaper som är viktiga att besitta för att på lång sikt nå framgång. Erfarenhet kring ämnet är självklart essentiellt men kan dock bli limiterande i längden då samtliga individer är olika och idrotter av mer ”öppna-färdigheter” som fotboll tenderar även att förändras över tid gällande trender och liknande. I studien som genomförts av Lund & Söderström framkommer även att man som tränare vid enbart en okulär bedömning tenderar att förbise de individer som inte har möjlighet att häva sig fysiskt med andra jämlika, även i yngre åldrar.

Modeller och principer kring hur talangidentifiering bör genomföras är omdiskuterat och även svårt att få längre sikt fastställa då olika principer kommer fungera olika bra inom olika idrotter och då alla individer är unika på sättet de utvecklas. I en narrativ översiktsstudie som gjordes utav Barraclough et al (2022) så diskuterades olika modeller och tillvägagångssätt gällande talangidentifiering. Barraclough et al. hänvisar då till att den inte finns några modeller eller metoder för talangidentifiering som är universella och kommer fungera för alla idrotter utan följande rekommendationer ges för hur talangidentifiering bör genomföras:

”

- *Identify key actions for successful match play and the underpinning multidisciplinary characteristics required to perform such actions.*
- *Profile the actions and relevant characteristics through multiple methods—signs, samples, and subjective expert opinions.*
- *Repeat the profiling longitudinally to account for non-linear development whilst also examining the trend of development as an indicator of potential i.e., showing the capacity to successfully perform such actions in the future.*

Barraclough et al (2022)

“

Enligt Barraclough et als (2022) rekommendationer är alltså varje idrott unik och det gäller för idrotten att själv identifiera vilka nyckelhändelser som har en avgörande roll i utförandet

utav denna. I identifieringen utav dessa nyckelhändelser så ska framförallt matchspelet användas som utgångspunkt och vilka händelser som sker när idrotten utövas på ett framgångsrikt sätt. Med hjälp av att ha identifierat vilka händelser som genomförs för att påverka matchspelet i en viss idrott så gäller det sedan att bryta ner detta i olika egenskaper och karaktärsdrag hos utövarna för att skapa en profil för hur den ideala idrottaren ser ut. Enligt studien så bör denna profil skapas med hjälp av de identifierade nyckelhändelserna och egenskaper kopplat till detta men även genom exempel och experter inom områdets åsikter. Slutligen så anger även författarna att det viktigaste enligt dem är att konstant fortsätta testa och kartlägga individers olika färdigheter och egenskaper för att följa deras utveckling och försöka identifiera individens potential, alltså möjlighet att utveckla en viss förmåga över tid.

Talangidentifiering handlar just om att identifiera individer med en särskild talang att utföra en viss handling som får dem att stå ut jämfört med andra jämnåriga individer. Potential är då ett begrepp som ibland kan glömmas bort då det inte handlar om vad som finns att mäta vid just ett specifikt tillfälle utan snarare handlar om hur något kan komma att förbättras i framtiden. I Ribeiro Junior et al (2019) studie så diskuteras just potential genom tränares synvinkel när tränare ombes att kategorisera sina egna spelare baserat på deras potential till att bli framgångsrika idrottare. I denna undersökning så visade resultaten att tränarna hade kategoriserat ungdomsspelare som vid det exakta tillfället hade bättre fysiska förutsättningar att ha en högre potential.

Detta visar att tränare kan tendera att enbart se potential och möjlighet att lyckas i framtiden baserat på vem som för tillfället är bäst. Basket exempelvis är en idrott där goda fysiska förutsättningar som längd och vingspann är en stor fördel för individens möjlighet att framgångsrikt utöva idrotten. Därav så finns det en risk i att tränare enbart ser till vem som för tillfället är mest framstående just nu genom att denne exempelvis är fysiskt överlägsen just vid tillfället runt 14–15 år och då förbiser övriga spelare och deras egenskaper.

Här blir återigen studien utav Lund & Söderström (2017) intressant då denna handlar om just tränare som i detta fall blir de som ska skapa en profil för att utifrån denna identifiera talang som kan selekteras till regionala läger eller i längden kanske även landslag. Enligt studien som genomfördes utav Lund & Söderström (2017) så framgick det att tränarna tenderade att gå på en viss typ av ”mag-känsla” baserat på tidigare erfarenheter vid tillfället för talangidentifiering. Likt Barraclough et al (2022) fastslår i sin studie så är expertis och erfarenhet inom ett särskilt område viktigt för att skapa en profil att kunna identifiera talang

ifrån men denna bör även stöttas minst lika mycket utav aktuella undersökningar och tester utav individer för att få fram en precis kravbild att identifiera talang utifrån. Om det då tenderar att finnas inslag utav ”mag-känsla” vid identifiering utav talang och det enbart är det mänskliga ögat som genomför selekteringen utav lovande fotbollsspelande ungdomar så riskerar man att missa många faktorer som ögat ej alltid kan uppfatta.

Allting vad gäller talangidentifiering inom landslagsverksamhet handlar dock i slutändan om vad som är själva målet med verksamheten. Som tidigare nämnt i diskussionen finns inget uttalat mål med ungdomslandslagsverksamheten offentligt publicerat i det svenska fotbollförbundets egna kanaler. Man får dock anta att målet med verksamheten bör vara att utveckla så många spelare som möjligt till det seniora landslagets verksamhet samt även hjälpa till i utbildningen utav framtida spelare till elitklubbar för att höja Sveriges anseende inom idrotten. Med de målen som bakgrund så kan man anse att landslagsverksamhetens mål och verksamhet bör kretsa kring att selektera de som på sikt har störst sannolikhet att bli framgångsrika idrottsutövare och ge dem de särskilda resurser som tilldelas ett landslag. När man dock ser till resultatet som denna studie fått fram så visar det sig att 53,8 % utav de 197 spelarna som studerats nått någon form utav elitnivå vid 20-års ålder. Om detta resultat är något som kan anses lyckat beror till stor del på vilken typ av målsättning man har med verksamheten. Jämför man även med studier såsom Skorski et al. (2016) och Szwarc et al (2019) så finns det även i detta svenska fall indikationer på att selekteringen tydligt framhäver individer födda under årets två första kvartal.

Vad detta beror på kan enbart spekuleras i men mest troligt är att de spelarna som är tidigt födda tenderar att, likt den relativa åldereffekten påvisar, vara längre fysiskt utvecklade än andra i samma årskull och därför ses som framstående. Jämför man detta påstående med studien utav Ribeiro Junior et al (2019) så verkar det finnas en tendens bland tränare och experter att värdera potential, alltså sannolikhet att lyckas i framtiden, baserat på nuvarande förutsättningar och prestationer. Genom att basera selekteringar på detta vis finns då en möjlighet att nästintill lura sig själv då man antar att man selekterar de som i framtiden kommer ha störst sannolikhet att nå framgång medan det i själva verket enbart handlar om hur framstående individen är vid det exakta tillfället för selekteringen. Ser man även till studien utav Szwarc et al (2019) så kan man där jämföra med hur den relativa ålderseffekten ser ut inom de polska ungdomslandslagen i fotboll. Precis i fallet för Szwarc et als (2019) samt denna studie så ser man en kraftig överrepresentation för individer födda under årets två första

kvartal inom landslagsverksamhet för 15- och 16-åringar. I Szwarc et als (2019) studie ser man dock att för varje år uppåt man kollar så minskar denna överrepresentation för att vid senior ålder vara i princip icke-existerande. Detta kan alltså hänvisa att selekteringen baserades på vilka som var mest framstående vid tillfället för selekteringen och inte nödvändigtvis vilka som på sikt hade störst potential då undersökningen utav det seniora landslaget inte gav samma överrepresentation till något födelsekvartal.

I Sverige har man dock gjort försök till att försöka stävja detta med att personer som är sent utvecklade direkt blir diskriminerade genom att inte tas ut till landslagsverksamheter och liknande. I Sverige bedriver man även en så kallad Future-landslagsverksamhet (Svensk fotboll, 2022) från det att spelare fyller 15 år. Future-landslagsverksamheten, eller Future Team som det oftast kallas, är ett landslag för individer som anses vara sent utvecklade rent fysiskt. De ska anses besitta samma tekniska- och psykologiska egenskaper som en jämnårig landslagsspelare men har ännu inte utvecklat samma fysiska förmåga. Enligt svenska fotbollförbundet (2022) så står följande att läsa kring hur uttagningen till Future Team går till:

” I Future team-projektet bedöms fysisk mognad genom att uppskatta procentuell uppnådd fullvuxen längd hos spelarna. Genom att använda spelarens födelsedatum, längd, vikt samt de biologiska föräldrarnas längd kan man med god precision uppskatta hur lång spelaren förväntas bli som vuxen...

Spelarna som tas ut ska ha en senare fysisk mognad än genomsnittet för åldersgruppen, vilket bedöms genom att sätta spelarens nuvarande längd i relation till förväntad fullvuxen längd. Dessutom ska spelaren bedömas ha mycket god spelförståelse, teknik och mentala kvaliteter – precis som alla andra landslagsspelare”

Future team verksamheten lägger alltså störst betydelse kring individens längd och att försöka uppskatta hur lång individen kommer att bli i framtiden. Det som dock inte tas i beaktning kopplat till den relativa åldereffekten är individernas eventuella mognadsgrad. Enligt studien av Barnsley et al. (1985) så finns det fler saker att hänvisa till relativ åldereffekt än enbart en individs fysiska mognad. Enligt Barnsley et al. (1985) så är även en stor del utav den relativa åldereffekten kopplad till den mentala mognaden och förmågor kopplat till detta. Det kan exempelvis handla om förmågor såsom att ta in information och omsätta i handling eller taktisk förståelse för en specifik idrott. Så utifrån detta riskerar Future Team verksamheten att

fortfarande missa individer med god potential via sin talangidentifiering då somliga individer eventuellt inte mognat fullt ut ännu.

Talangidentifiering är dock hur man än försöker vända och vrida på det ett mångfacetterat område som ej kommer att följa någon linjär modell. Att bedöma och uppskatta potential och sannolikheter är ett svårt ämne då det handlar om mänskliga individer som alla fungerar och tänker olika. Ett sätt att försöka komma runt det väldigt smala nålsögat som är talangidentifiering i väldigt liten skala är att öka resurserna för att skapa en bredare utbildning där fler individer får bättre möjligheter och förutsättningar under en längre period av deras idrottsutbildning. Ett projekt kring just detta ifrån det svenska fotbollförbundet (2022) brukar kallas för ”*Så många som möjligt, Så länge som möjligt, Så bra som möjligt*” och det handlar om att skapa fler och mer kvalitativa miljöer där individer får möjligheter att utvecklas. En del i detta är exempelvis att bredda olika tränarutbildningar inom Sverige för att på det sättet förbättra kvalitén på de miljöer som de aktiva fotbollsungdomarna befinner sig i. I Sverige finns det drygt 600 000 aktiva fotbollsspelare (Svensk fotboll, 2022) men enbart en handfull med landslagsplatser för varje årskull vilket innebär att endast ett fåtal individer får varje år få den särskilda behandling som ges i ett landslag. Genom att då istället bredda och utöka kompetensen runt om i landet är förhoppningen att fler ska fortsätta att spela fotboll och gemensamt bidra till en ökad ”talangpool” som på sikt kan bli elitspelare.

I detta ämne så bedrivs även ett stort arbete utav organisationen svensk elitfotboll och de 32 föreningar kopplade till denna organisation genom arbetet som kallas för *Tipselit* (från 2020 kallad Unicoach) (Svensk elitfotboll, 2022). Då underlaget till denna studie till största del är baserat under åren då projektet gick under namnet tipselit kommer diskussionen att använda sig utav denna benämning. Tipselit var ett projekt startat 1992 som finansierades utav Svenska Spel och där pengarna sedan distribuerades till ungdomsverksamheten i de 32 klubbarna kopplade till svensk elitfotboll (SEF). Totalt fördelades 12 miljoner kronor per år till svensk elitfotboll som sedan fördelade pengarna baserat på ett rankingsystem där bra prestationer och verksamheter rankas högre och därmed tilldelas mer resurser.

Syftet med Tipselit projektet var att höja nivån i de miljöer som individerna har möjlighet att utvecklas i varje dag för att på så sätt stärka framtida svensk elitfotboll. Enligt SEF själva så har cirka 80% av alla Sveriges elitspelare utbildats genom tipselitprogrammet och även

majoriteten utav spelarna som tillhör Sveriges seniora landslag har fått en fotbollsutbildning via detta projekt.

Vid resultatet utav denna studie framkom det att totalt 124 utav de 197 individer, alltså 62,9 %, som kartlagts tillhört en SEF-klubb vid tillfället för första landslagsuttagningen. Hur många spelare som tillhört en SEF klubb efter tillfället för selektering är inget som studien undersökt. Om man dock ser till undersökningens resultat så går det att se att utav de 106 spelare som nådde elitnivå vid 20-års ålder så var det 70 (66%) som tillhörde en SEF förening vid tillfället för första landslagsuttagningen. Ser man dock till statistik från europeiska mästerskapet i fotboll 2021 så har en kartläggning visat att samtliga spelare som deltagit i turneringen i genomsnitt började i en elitförening vid 11 år ålder (Ferner, 2022) vilket tyder på att tidiga interventioner från elitföreningarna och tidig specialisering kan vara viktigt för att på sikt bli en idrottare på elitnivå.

Med detta som bakgrund kan det finnas argument att lyfta ifall landslagsverksamhet ifrån 15-års ålder är det optimala sättet att på sikt identifiera och utveckla talang eller om det snarare finns andra sätt och metoder som kan vara mer lämpliga. Exempelvis genom att arrangera fler större samlingar där ”poolen” utav spelare blir större för att komma undan sådan problematik med relativ ålderseffekt som tagit upp. Eller om man alternativt ska satsa på att tilldela mer resurser till individernas egna miljöer för att det är där resurserna har störst möjlighet att på sikt utveckla individerna och därmed bidra med att i framtiden stärka svenska elit- samt landslagsfotboll.

Utifrån de studier undersökningen tagit del utav så verkar det finnas ett mönster i att individer som är på året tidigt födda premieras vad gäller uttagningar där man enbart jämförs med andra individer födda under samma kalenderår. I studien som publicerades utav Szwarc et al (2019) så framkom det tydligt att ju yngre ungdomslandslag som undersöktes ju tydligare blev överrepresentationen utav spelare födda tidigt under året. När man sedan jämförde med det seniora landslaget där födelseår inte längre spelar någon roll så var det inte längre en signifikant skillnad mellan vilket kvartal individerna var födda i. Även studien utav Schroepf & Lames (2018) visar på att spela i yngre ungdomslandslag inte nödvändigtvis behöver ge individen en ökad sannolikhet att bli en framtida elitspelare, detta troligtvis på grund utav liknande faktorer som tas upp i Szwarc et als (2019) studie.

Uttagningar och selektering kommer alltid vara ett problematiskt område när det handlar om ungdomar på grund av allas olika utvecklings- och mognadskurvor. Vad gäller ungdomslandslag så kan det ge en indikation för nationella fotbollsförbund kring hur väl deras talangutveckling fungerar och genom det försöka projektera framtida framgångar. Ungdomslandslag kan också fungera som ett bra sätt att lyfta och motivera de ungdomar som är hängivna och ligger långt fram i sin utveckling, dock kan det även få motsatt effekt och snarare vara skadligt för vissa ungdomar att inte klara en viss selektering eller att bli petad. I slutändan har dock inte ungdomslandslag någon större betydelse för landets framtid då det, likt denna och andra studier påvisat, inte behöver vara samma individer som tillhör ungdomslandslag som sedan tillhör eliten eller nationens seniora landslag. Att försöka förutspå vem som i framtiden kommer att lyckas när det gäller idrott är väldigt svårt då många idrotter kräver en oerhörd komplexitet i sitt utförande och mycket kan hända vad gäller kroppslig och psykologisk utveckling i en individ som i längden gör denna bättre eller sämre anpassad till att utöva en viss idrott. Talangidentifiering bör således genomföras som en pågående process där man med hjälp av okulära observationer samt fysiska mätningar och tester försöker monitorera en så stor grupp individer som möjligt för att på så sätt bredda sannolikheten att identifiera talang.

5.1 Slutsats

Utifrån det resultat som studien påvisat så var det totalt 53,8 % utav herrspelarna födda mellan 1992–2002 och uttagna till det första ungdomslandslaget i fotboll som tillhörde en förening på elitnivå vid 20-års ålder. Studien visade även att utav de spelare som undersökts tillhörde totalt 15,7% en förening utanför Sverige, 25,4% en förening i Sveriges högsta serie allsvenskan och 12,7% en förening i Sveriges näst högsta serie superettan. Utav de 197 undersökta spelarna tillhörde 62,9% en elitförening i Sverige vid tillfället för landslagsuttagningen vid 15-års ålder.

I studiens resultat visade det sig även att bland dessa spelare som blivit uttagna fanns en tydlig överrepresentation utav spelare födda under årets två första kvartal. Enligt den forskning denna studie tagit del utav så är detta vanligt förekommande i ungdomslandslag runt om i världen men leder sällan till en ökad talangutveckling på sikt. Bättre metoder anpassade för att motverka relativ åldereffekt kring talangidentifiering och talangutveckling bör således

undersökas och implementeras för att förstärka och förbättra en nations framgångar under kommande framtid.

5.2 Förslag på vidare forskning

För att få tydligare svar inom ämnet bör vidare undersökningar göras kring hur den relativa åldereffekten faktiskt spelar roll i ett fysiologiskt samt psykologiskt hänseende och hur detta kan påverka selektering och talangidentifiering över längre tidsperioder. För att få vetenskapliga svar kring detta bör fysiska tester genomföras och fysisk utveckling monitoreras över en längre tidsperiod bland de uttagna individerna för att därigenom ha möjlighet att identifiera och kartlägga talangidentifiering kopplat till olika faktorer.

Vidare studier bör även genomföras kring talangutveckling för att skapa bättre förståelse kring vilka påverkbara faktorer som potentiellt kan ge stor effekt gällande framställning och utveckling utav talang.

Käll- och litteraturförteckning

- Barraclough, S., Till, K., Kerr, A., & Emmonds, S. (2022). Methodological Approaches to Talent Identification in Team Sports: A Narrative Review. *Sports* (2075-4663), 10(6), N.PAG.
- Barnsley, Roger & Thompson, Angus & Barnsley, P.E.. (1985). Hockey success and birthdate: The relative age effect. *Canadian Association for Health, Physical Education, and Recreation*. 51. 23-28.
- Bloom, B. S. (red.). (1985). *Developing talent in young people*. New York: Ballantine Books
- Ferner, J (November 2022) *Börja i akademi* (Powerpoint-Presentation)
- Gymnastik- och idrottshögskolan (23 December, 2022) *Personuppgiftsbehandling vid uppsats* <https://www.gih.se/biblioteket/skriva/personuppgiftsbehandling>
- Holmlund, Tim. (2017). Vägarna till fotbollslandslaget. (Examensarbete, Karlstad Universitet)
- Lund, S., & Söderström, T. (2017). To See or Not to See: Talent Identification in the Swedish Football Association. *Sociology of Sport Journal*, 34(3), 248–258.
- McCunn, R., Weston, M., Hill, J. K. A., Johnston, R. D., & Gibson, N. V. (2017). Influence of Physical Maturity Status on Sprinting Speed Among Youth Soccer Players. *Journal of strength and conditioning research*, 31(7), 1795–1801. <https://doi.org/10.1519/JSC.0000000000001654>
- Nationalencyklopedin (2022). Elit. Hämtad 25 november 2022 från <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/elit>
- Ribeiro Junior, D. B., Macedo Vianna, J., de Assis Lauria, A., Coelho, E. F., & Zacaron Werneck, F. (2019). Sports potential modeling of young basketball players: a preliminary analysis. / Modelagem do potencial esportivo de jovens basquetebolistas: uma análise preliminar. *Brazilian Journal of Kineanthropometry & Human Performance*, 21, 1–12.
- Schroepf, B., & Lames, M. (2018). Career patterns in German football youth national teams – A longitudinal study. *International Journal of Sports Science & Coaching*, 13(3), 405–414. <https://doi.org/10.1177/1747954117729368>
- Sisu idrottsutbildarna (13 December, 2022) *Hållbart idrottande* <https://utbildning.sisuforlag.se/fotboll/tranare/tranarutbildning/fsll/riktlinjer/hallbart-idrottande/#:~:text=M%C3%A5ls%C3%A4ttningen%20%C3%A4r%20att%20s%C3%A5%20m%C3%A5nga,och%20beh%C3%A5lla%20motivationen%20%C3%B6ver%20tid.>

- Skorski, S., Skorski, S., Faude, O., Hammes, D., & Meyer, T. (2016). The Relative Age Effect in German Elite Youth Soccer: Implications for a Successful Career. *International journal of sports physiology and performance*, 11(3), 370–376. <https://doi.org/10.1123/ijsp.2015-0071>
- Svenskelitfotboll (29 November 2022) *Svensk elitfotboll*. <https://www.svenskelitfotboll.se/league/svensk-elitfotboll/>
- Svensk elitfotboll (14 december, 2022) *Tipselit* <https://www.svenskelitfotboll.se/tipselit/>
- Svensk Fotboll. (12 oktober 2022). *Fotbollen i Sverige*. <https://www.svenskfotboll.se/landslag/media/info-svff/#:~:text=Svenska%20Fotboll%C3%B6rbundet%20bildades%20den%2018,den%20samlade%20svenska%20idrottsr%C3%B6relsens%20aktiviteter.>
- Svensk Fotboll. (12 oktober 2022). *Landslagsverksamhet*. <https://aktiva.svenskfotboll.se/spelare/utveckla-dig/landslagsverksamhet/>
- Svensk fotboll. (13 December, 2022) *Future Team* <https://www.svenskfotboll.se/div/2022/future-team/>
- Svenska fotbollförbundet (2013) *Spelarutbildningsplan – Sammanfattning 2.1*. Fogis. https://fogis.se/ImageVault/Images/id_93383/scope_0/ImageVaultHandler.aspx
- Szwarc, A., Dolański, B., Rompa, P., & Sitek, M. (2019). Relative age effect in Polish National Football teams. *Baltic Journal of Health & Physical Activity*, 11(3), 19–26.
- UEFA (29 November 2022) *Country coefficients*. <https://www.uefa.com/nationalassociations/uefarankings/country/#/yr/2023>

Bilaga 1

Litteratursökning

<i>Svenska</i>	Huvudbegrepp 1 på svenska Fotboll	Huvudbegrepp 2 på svenska Ungdomar/Tonåringar	Huvudbegrepp 3 på svenska Ungdomslandslag	Huvudbegrepp 4 på svenska Talangidentifiering
<i>Engelska</i>	Huvudbegrepp 1 på engelska <u>Football</u>	Huvudbegrepp 2 på engelska <u>Adolescents/Teenagers</u>	Huvudbegrepp 3 på engelska <u>Youth National Team</u>	Huvudbegrepp 4 på engelska <u>Talent Identification</u>

Huvudbegrepp 1 <u>Soccer</u> <u>European Football</u>	Huvudbegrepp 2 Unga Vuxna <u>Young soccer player</u>	Huvudbegrepp 3 National Team <u>Elite Level</u>	Huvudbegrepp 4 Urval Toppning Akademi Selektering Talent ID Academy <u>Selection</u>
---	--	---	---

Databas:	Söktermer, ämnesord och kombinationer?	Filter, avgränsningar i databasen	Söksträng	Antal träffar
SportDiscus	Football or soccer and youth national teams	Peer Review	Football or soccer and youth national teams	31
SportDiscus	Football or soccer and youth national teams and career	Peer Review	Football or soccer and youth national teams and career	4
SportDiscus	Football or soccer and teenagers and selection	Peer Review	Football or soccer and teenagers and selection	27
SportDiscus	Teenagers and selection	Peer Review	Teenagers and selection	205
PubMed	Football or soccer and youth national team	2005-2022	Football or soccer and youth national team	13 827
SportDiscus	Youth national team and selection	Peer Review	Youth national team and selection	23
<u>SportDiscus</u>	Football or soccer talent identification	Peer Review	Football or soccer talent identification	25 935
<u>SportDiscus</u>	Youth national team talent identification	Peer Review	Youth national team talent identification	16
<u>SportDiscus</u>	Talent identification in sports	Peer Review	Talent identification in sports	98